

[redacted] er informatie op verzoek van
en na contact met [redacted] | [redacted] van Provincie Gelderland

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Onafhankelijke procesvoorzitter bovenregionaal proces Windenergie op en rondom de Veluwe

Royal HaskoningDHV
Strategy & Management Consultants
Leading professional New partnerships & Governance

[redacted] | [redacted]
W www.royalhaskoningdhv.com/smc; www.mastercircle.org

HaskoningDHV Nederland B.V., onderdeel van Royal HaskoningDHV | KvK 56515154 | Postbus 1132, 3800 BC Amersfoort, Laan 1914 no 35, 3818 EX Amersfoort, The Netherlands

The banner features the Royal HaskoningDHV logo on the left, which consists of a green star icon and the text 'Royal HaskoningDHV Enhancing Society Together'. To the right, the text 'SMC Academy' is written in a large, bold, blue font. Below this, the Dutch phrase 'als samenwerkingspartner je vak is!' is written in white over a background image of two young women looking at a laptop. At the bottom right of the banner, a green bar contains the text 'check ons programma 2020' in white.

This email and any attachments are intended solely for the use of the addressee(s); disclosure or copying by others than the intended person(s) is strictly prohibited. If you have received this email in error, please treat this email as confidential, notify the sender and delete all copies of the email immediately

15 december 2020

1. Tot stand koming en status van de onderzoeksrapportage

In het kader van het werk aan de verschillende RESsen zijn er in 2019/2020 in opdracht van de provincie Gelderland twee ecologische studies uitgevoerd. Deze studies zijn gericht op de inpassingsmogelijkheden van grootschalige energie in relatie tot de aanwezige landschaps- en natuurwaarden. Het gaat om de rapporten 'Energieweg A28' en om de 'Ecologische verkenning wind- en zonne-energie A50/IJsselvallei', beide uitgevoerd door Altenburg & Wymenga.

Uit deze studies kwam de Wespandief naar voren als soort met een aanzienlijke impact op de mogelijkheden voor windenergie op en rondom de Veluwe. Omdat de studies aantoonde dat de ruimte voor windenergie in de vier regio's rond de Veluwe in relatie tot deze soort onderling direct samenhangen – een ontwikkeling aan de ene zijde van de Veluwe kan de ruimte aan de andere zijde verminderen – is besloten om dit gezamenlijk met de vier Veluwse RES-regio's en de provincie Gelderland te onderzoeken. Hiertoe is een begeleidingsgroep samengesteld vanuit de betrokken regio's en de provincie met als bestuurlijk trekker wethouder Bob Bergkamp (Oldebroek). Vervolgens zijn twee opdrachten verleend. Altenburg & Wymenga voert het ecologisch onderzoek uit en Bosch & van Rijn is verantwoordelijk voor alle zaken die betrekking hebben op windenergie. Gedurende het proces zijn de regio's geïnformeerd over de voortgang en konden zij via de ambtelijke begeleidingsgroep input leveren.

2. De belangrijkste bevindingen van ecologische onderzoek (Altenburg & Wymenga)

In het ecologische onderzoek is aan de hand van een rekenmodel het aantal potentiële slachtoffers (mortaliteit) onder Wespandieven berekend als windturbines op of nabij de Veluwe worden geplaatst. Daarbij zijn verschillende scenario's doorgerekend ten aanzien van het aantal turbines, de locaties (op de Veluwe of daarbuiten, en in het laatste geval, op verschillende afstanden van de Veluwerand), het turbinetype en de mate waarin Wespandieven erin slagen om succesvol de turbines te ontwijken (de ontwijkingskans).

De uitkomst van dit onderzoek geeft input voor de afweging van zoekgebieden voor windenergie op en rond de Veluwe in de RES 1.0, tegen de achtergrond van de juridische kaders vanuit Natura 2000-gebied Veluwe en andere (milieu)omgevingsaspecten. Het is bruikbaar om over de RES-regio's heen te kijken en te beoordelen hoe een rendabele opgave kan worden gerealiseerd, met inachtneming van de cumulatieve werking op de Wespandief. Dit kan bepalend zijn voor de te realiseren windopgave ten aanzien van de specifieke locaties in de nabijheid van de Veluwe.

De belangrijkste bevinding uit het onderzoeksrapport is dat de ruimte voor windturbines op en rondom de Veluwe zeer beperkt is. De soort waar het in deze studie om gaat is de Wespandief, een roofvogel die in de maanden april-september in Nederland verblijft. Voor de Veluwe geldt vanuit Natura2000 een instandhoudingsdoel van 100 broedparen. Dit doel wordt met ca 94 aanwezige broedparen niet behaald.

De ruimte voor de ontwikkeling van windparken is berekend op basis van de 1%-mortaliteitsnorm (Natura2000), in dit geval van toepassing op de Wespandief. Volgens deze norm mogen nieuwe initiatieven niet bijdragen aan een grotere sterfte van een soort dan 1% van de natuurlijke sterfte. Deze norm is van toepassing op het kerngebied van de Veluwe, waar de soort broedt, en op een zone

tot 8km rondom de Veluwe, waar de soort met name in juli en augustus foerageert. Buiten deze zone komt de soort weinig voor en gelden er geen relevante beperkingen voor windenergie.

Uit het onderzoek is gebleken dat deze norm weinig mogelijkheden laat voor de ontwikkeling van windenergie: binnen het kerngebied van de Veluwe is de ontwikkeling van windenergie feitelijk niet mogelijk. In de zone tot 8km zijn er aanzienlijke beperkingen: naast de al in aanbouw zijnde en vergunde locaties is er nog ruimte voor ca 4 (op 2km afstand van de Veluwerand) tot 12 (op 8km afstand van de Veluwerand) nieuwe windturbines. Het is juridisch geaccepteerd dat voor bestaande windparken ervan uit gegaan mag worden dat de effecten daarvan al in de populatiegrootte verdisconteerd zijn. De conclusie is dat deze ruimte in schril contrast staat tot de ambities en opgave van de betrokken RES regio's.

3. Vervolgonderzoek

Het onderzoek van Altenburg & Wymenga is een modelstudie waarbij meerdere aannames zijn gedaan. Hierin zit mogelijk nog ruimte om aanvullende ontwikkelingen mogelijk te maken. In het kort gaat het daarbij om de volgende onderwerpen:

- Veldtellingen: de studie gaat uit van een uniforme zone rondom de Veluwe, waar de Wespandief in gelijke mate voorkomt. In werkelijkheid zal dat niet het geval zijn. Veldtellingen kunnen duidelijk maken dat de soort op bepaalde locaties (bijvoorbeeld rond stedelijk of industriegebied) niet of slechts sporadisch voorkomt. Dit kan mogelijkheden voor ontwikkeling bieden.
- Ontwijkingskans: dit is de kans dat een Wespandief een windturbine weet te ontwijken. Deze kans is in deze studie gezet op 95% binnen een gebruikelijke range voor roofvogels van 95/98/99/99,5%. Hierover is slechts weinig bekend uit onderzoek. Een aanvullende expert judgement kan dit verfijnen. Wanneer de ontwijkingskans op 98% wordt gezet in plaats van op 95% heeft dat grote invloed op de mogelijkheden (indicatie factor 2).
- Stilstandvoorziening: een stilstandvoorziening, bijvoorbeeld in de maand augustus, kan de risico's voor aanvaring sterk verlagen. De mogelijkheden van deze optie kunnen nader worden onderzocht.
- Overige mitigerende maatregelen zijn in beeld gebracht. Deze zijn echter niet binnen enkele jaren toepasbaar.

Voor meer informatie wordt verwezen naar (de bestuurlijke samenvatting in) het rapport van Altenburg & Wymenga.

4. Deelstudie windenergie van Bosch & Van Rijn werkdocument voor vervolg van het bovenregionale proces.

De deelstudie van Bosch & Van Rijn is niet zoals beoogd gezamenlijk met het rapport van Altenburg & Wymenga vrijgegeven en gedeeld. Reden hiervoor is dat het rapport nu niet voldoet aan de eisen die hieraan gesteld mogen worden. Besloten is het rapport niet naar buiten te brengen maar om het als werkdocument te gebruiken. Bosch & Van Rijn heeft waardevolle informatie voor een complexe opgave ontsloten die daarmee toegankelijk blijft voor de vier RES-regio's en de provincie Gelderland en in het vervolgproces kan worden gebruikt.